

- ① Fuglevig Præstegård bærer dette navn fordi vig mølle. Efter en brand fik præstegården denne placering.
- ② Skt. Vitus kilde springer formodentlig her. Der er mange kilder i de stejle skrænter og kilder flytter sig undertiden, så derfor er det svært at bestemme med sikkerhed hvilken der er den hellige kilde.
- ③ Imponerende udsigt mod syd over Brænde Å til grusbakkerne Brændholt Bjerg og Frøbjerg Bavneshøj der med 131 m er Fyns højeste punkt. Mod vest er der udsigt helt til Lillebælt. Bakken er en grus-bakke (a på den geologiske tegning).
- ④ Fuglevig Andelsmejeri fungerede fra 1888 til 1980'erne – i dag ombygget til andet formål.
- ⑤ Afgrunden er navnet på den største kløft som smeltvandet har skabt da issøerne pludselig blev tømt ved sidste istids afslutning. Kløften skærer ned i lerfløjninger (b på den geologiske tegning) så her er ganske fedtet i vådt vejr.
- ⑥ Dette ca. 15 ha store areal er købt af Fyns Amt i 2000 og er en del af ler-fladbakken ved Bred (b på den geologiske tegning). Her er grøvet ler til teglværksproduktion indtil 2000. Formålet med at købe arealet er at give øget adgang for publikum, og at skabe et rigtholdigt naturområde. Området bliver græsset og der er flere vandhuller så der forhåbentlig vil udvikle sig et varieret plante- og dyreliv. Nogle af stierne er hegnat fra så det er muligt at færdes i området selvom man er utryg ved kreaturer, men man er velkommen til at færdes på hele arealet.
- ⑦ Udsigt til det småkuperede landskab med mange søer og meoseområder omkring Brænde Å (c på den geologiske tegning).

Røverne i Vissenbjerg

Vissenbjerg er kendt for sine røverhistorier. En del er sagn, men de har dog rod i virkeligheden. I middelalderen blev folk, der havde forbrudt sig mod landets love dømt fredløse. I de dengang store og ufremkommelige skove omkring Vissenbjerg, havde de fredløse en mulighed for at gemme sig. Hovedfærdelsåren over Fyn gik i mange år en stor bue udenom Vissenbjerg, men havde man travlt vovede man sig igennem Vissenbjerg Gyde. I løbet af 1700-tallet skete der store indhug i skovene, og det var slut med røverne i løbet af 1800-tallet. Et af sagnene lyder:

I Nærheden af Røverbanden boede der en riig Mand, som havde en eneste Datter. Hende havde en ung og fremmed Herre faaet kjær, så han begjærede hende hos Faderen. Just som deres Bryllup var forhaanden var Jomfruen gaaet ud i Skoven og kom hen til Hulen, hvor Røverne havde Tilhold. Hun gik ind og undrede sig meget, thi hun saae der en Stue med Guld og Sølv og mange Kostbarheder. Da kigede hun ind i det næste Kammer, men blev forfærdet over al Maade; thi rundt omkring paa Gulvet laae afhuggede Arme og Been, og mærkede hun da strax, i hvilken Fare hun geraadede. Hun ville snarligst forlade denne frygtelige Hule, men hun hørte Larm og Stemmer fra

Indgangen. Da måtte hun skjule sig under en Seng. Kort Tid derefter kom en Røver derind og trak med sig ved Haanden en ung Jomfru som han myrdede med en Kniv. Da blev Pigen, som laae under Sengen, vaer til største Forfærdelse, at Røveren var hendes Fæstemand. Røveren vilde nu tage en Ring af den dræbte Jomfrues Finger, man da han ikke hurtigen kunde faae den, greb han en Øxe og huggede Fingeren af med saadant Slag, at den foer in under Sengen. Da tog Pigen den til sig og forvarede den vel. Om Aftenen ginge alle Røverne ud på Rov, og det lykkedes pigen at slippe ud af Røverkulen. Nu kom Bryllupsdagen og Brudgommen indfandt sig pyntligen paaakledt, og Naboerne vare alle indbudne. Og som alle vare forsamlede fremtog Jomfruen den afhuggede Finger med Ringen paa, gav den til Brudgommen og spurgte om han kjendte den. Han blegnede og tilstod, at han var Anføreren for Røverne, hvorpaa han flux blev greben af Gjesterne og derefter tilligemed de af Banden, som man fik fat paa, henrettet. Den gamle Fader døde kort Tid derefter af Forfærdelse, men Jomfruen gik i Kloster og tilbragte der sine øvrige Dage.

(Efter Danmarks Folkesagn, 1843, I, 365ff.)

Velkommen til Vissenbjerg – bakkerne

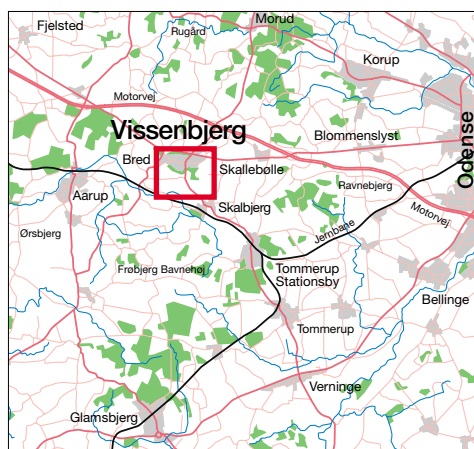
Mølløssøen

Bakkerne ved Vissenbjerg er del af et stort kuperet landskab der strækker sig fra Rugård i nord til Glamsbjerg i syd, fra Ørsbjerg i vest til Ravnebjerg i øst. Det højeste punkt ved Vissenbjerg er 129 meter.

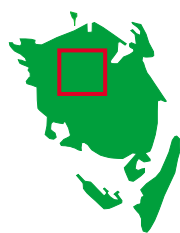
Det fredede område ved Vissenbjerg byder på mange udsigter og et dramatisk landskab. Afgrunden blev fredet i 1949, og et større område blev fredet i 1979. Området er udpeget som national geologisk interesseområde.

Der er gode muligheder for at opleve landskabet via markerede stier og opholdsarealer. Stierne er på de enkelte "landskabs-trappetrin" lette at færdes på, mens stierne mellem trinene er stejle og ikke mulige at passere med f. eks. barnevogn.

Flere busruter mødes i Vissenbjerg og den nord-syd gående cykelrute 79 går øst om Vissenbjerg.

Fyns Amt
Ørbækvej 100
5220 Odense SØ

Vissenbjerg – bakkerne

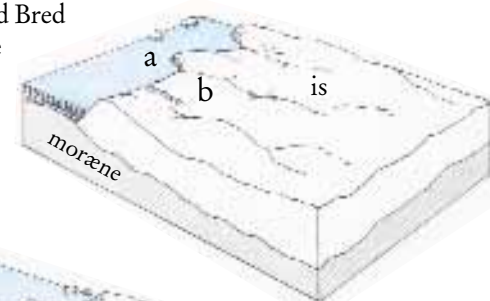

Foto af ler: Gunnar Larsen Fyns Amt – foto af Afgrunden: Birgit Bjerne Laursen, Fyns Amt

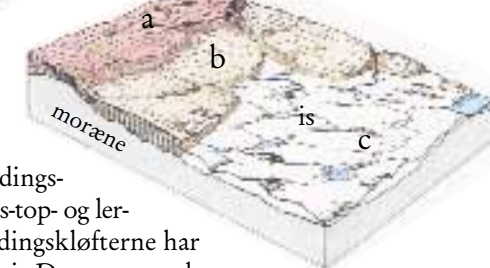
Runde grusbakker og flade lerbakker

Da en gletsjer forlod Fyn i slutningen af sidste istid blev en stor klump is efterladt – kaldes dødis – i området ved Vissenbjerg. Afsmeltingen af dødisen foregik i tre stadier. De højeste bakker er dannet ovenpå ældre morænelersbakker. Her var isen tyndest så de første søer i dødisen blev dannet her (a). Der var rigeligt med fossende vand som førte grove materialer med sig. I søerne blev derfor aflejret grus og sand. Under næste afsmeltningsstadium var isen smeltet til et lavere niveau, og søernes grus- og sandbund lå nu tilbage som grus-topbakker. Den bakke Vissenbjerg by ligger på er en grus-topbakke (a). Hvor stadion i dag ligger blev der gravet grus i 50'erne, hvilket tydeligt ses når man følger stien fra Udsigten mod vest.

På den laveliggende dødis blev der også dannet søer. Vandets hastighed var ikke længe så høj så nu var det de fine lerpartikler der blev ført ud i søerne og aflejret. Da isen smeltede helt bort stod søerne tilbage som ler-fladbakker. Nedenfor Vissenbjerg bakke ved Bred er der en ler-fladbakke der støtter sig op af grusbakken og heder derfor en konsolbakke (b).

Tre stadier af landskabets udformning ved Vissenbjerg bakke og konsolbakken ved Bred. Omtegnet efter Aksel Schou (1949) og Johannes Krüger (2000).

Under isens afsmelting løb vandet bort med voldsom fart og der blev skåret afvandingskløfter i randen af grus-top- og ler-fladbakkerne. Afvandingskløfterne har alle et v-formet tværsnit. Den mest markante kløft er Afgrunden (5), der er 16 meter dyb og 400 meter lang.

Nedenfor bakkerne (c) blev landskabet præget af de sidste dødisklumper, hvilket gav et småkuperet landskab. De mange lavninger blev til tørvemoser.

Foto: Fyns Amt

Luftfoto set fra vest med Vissenbjerg by på den høje grusbakke og den flade lerbakke nedenfor.

Skt. Vitus kilde

Den hellige kilde viet til Skt. Vitus skulle ligge i præstegårdens have, men da kilder flytter sig formodes kilden i dag at have sit udspring ved (2). Ved kilden gror planten Hvid Hestehov. Vitus er en katolsk helgen som skal have lidt martyrdøden omkring år 300. I middelalderen blev han påkaldt af mennesker der led af epilepsi og krampeanfald også kaldet Sankt Veits dans. Man ofrede haner til Sct. Vitus i håb om hjælp mod sygdommene. Hanen i Vissenbjerg byvåben stammer herfra.

Der springer mange kilder ved foden af skrænterne, således er det en kilde der føder Møllesøen og dermed vandløbet i Afgrunden. Fugleviglund – nuværende Fuglevig Produktionshøjskole – fik vand i hanerne og træk og slip allerede omkring 1900 ved vand fra en kilde.

Vandets temperatur i kilder er normalt 7-8°C året rundt. Kilderne er derfor kolde om sommeren, men varme om vinteren – i frostvejr kan kilderne ligefrem dampe. Det siges at når Skt. Vitus kilde "ryger" eller "heder sin ovn" så kommer der regn.

Småbladet Milturt elsker den fugtige bund der findes ved kildevæld i skov.

Foto: Birgit Bjerre Laursen, Fyns Amt

Foto: Leif Blasscop-Larsen, Fyns Amt

Hvid Hestehov

Den meget tidligt blomstrende plante (marts/april) er kendetegnet ved at vokse ved kildevæld og andre fugtige steder som langs bække. Blomsterne sidder i små kurve hvorfor den hører til kurvblomstfamilien, men på grund af de store blade der vokser frem i løbet af foråret kaldes planten ofte for en "skræppe". Hvid Hestehov er hjemmehørende i Danmark i modsætning til slægtingen Rød Hestehov der er indført for sine helbredende egenskaber.

Sognets historie

Terrænet har før i tiden været ufremkommeligt. Formodentlig derfor er Vissenbjerg sogn sent bebygget – også landsbynavnene vidner herom. Gårdene har ligget spredt og man har delvis levet af skoven. Udbyttet var ikke stort på den sandede jord og heller ikke på den lerede før man lærte at dræne jorden. I modsætning til denne egn ligger gårdene i andre egne af Fyn tæt i landsbyer med et stort udbytte af den frugtbare jord.

Bønderne i Vissenbjerg sogn har altid været fri af herremænd, men i middelalderen var en del af gårdene kirkegods og blev efter reformationen krongods. I 1764 solgte kongen sine rettigheder i gårdene. Under selvejerbønderne opstod en klasse af husmænd der for at klare dagen og vejen måtte være daglejere, håndværkere eller andet ved siden af. Således var der i 1806 158 husmænd under de 116 selvejergårde. De fattige husmænd prægede gennem hele forrige århundrede sognets historie og der blev først ændret på befolkningssammensætningen ved industrialisering af samfundet.

Fuglevig Præstegård (1) lå indtil 1837 neden for bakken ved Fuglevig vandmølle (se kort fra 1816). Præstegården brændte og blev derefter flyttet op til sin nuværende plads ved siden af kirken (se kort fra 1890). Indtil da lå kirken alene ved siden af kroen og nogle få huse. Først efter hovedvejens regulering i 1805 opstod der en bebyggelse langs vejen der efterhånden voksede til og i 1955 registreres Vissenbjerg som by.

Kort fra 1816

Foto: Vissenbjerg Lokalhistoriske Arkiv

Foto af Fuglevig vand- og vindmølle i 1930'erne. I dag er mølledammen fyldt op til vej og Møllesøen er gravet i engen.

Fuglevig vandmølle

Første gang der nævnes en mølle ved Fuglevig er i 1589. Der var også en skvatmølle nederst i Afgrunden. Senere blev der bygget en vindmølle. Den sidste Fuglevig vandmølle blev bygget 1847. Mølleriet blev nedlagt i 1929, mens bygningerne først blev revet ned i 1949. Vindmøllens levetid kendes ikke men den er med på kortet fra 1890 (se nedenfor) og folk på egnen kan huske den stod der midt i 1930'erne.

Lundegårds teglværk blev opført omkring 1795 og nedlagt omkring 1970. Det lå vest for Fuglevig produktionshøjskole. Foto ca. 1956.

Teglværker

Allerede i Middelalderen blev områdets fine ler brugt af teglværker til fremstilling af brændte sten. Med industrialiseringen i midten af 1800'tallet blev der flere og større teglværker. I Vissenbjerg kommune har der været 15 teglværker. Der er ingen tilbage idag, men leret udnyttes af et fynsk teglværk og to producenter af henholdsvis isoleringsmateriale og plantejord. Den øverste meter ler er iltet og kaldes rødler fordi den giver røde sten ved brænding. Under rødleret findes blåleret, der giver gule mursten. Gravning af blåler sker i dybden, og kan ses i landskabet som f. eks. ved (6).

Kort fra 1890